

УДК 327(4-11):327.5
DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2292.2025/2-61/139-143>

Тарас СТОРОЖИНЕЦЬКИЙ, асп.
ORCID ID: 0009-0003-9077-6725
e-mail: t.storozhynetskyi@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

БЕЗПЕКА НОРДИЧНИХ КРАЇН В УМОВАХ РОСІЙСЬКИХ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ

Вступ. Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну у 2022 р. стало каталізатором для Швеції та Фінляндії у відмові від традиційної політики нейтралітету та приєднанні до Північноатлантичного Альянсу (НАТО). Цей крок викликає посилення гібридної активності РФ у регіоні Північної Європи, що виявляється у зростанні інформаційного тиску, кібератак, а також провокацій у сфері критичної інфраструктури. Трансформація безпекового статусу-кво створює нові виклики для Альянсу та підкреслює необхідність розробки спільних механізмів реагування, посилення колективної оборони й подальшого поглиблення інтеграції нордичних країн у систему регіональної та євроатлантичної безпеки.

Методи. У дослідженні застосовано функціональний аналіз для визначення впливу гібридних операцій РФ на країни Північної Європи, порівняльний метод – для зіставлення підходів у науковому дискурсі, а також аналіз відкритих джерел і статистичних даних з метою емпіричної оцінки гібридного впливу Росії на державу регіону.

Результати. Визначено динаміку та цілі російських гібридних дій у Північній Європі в контексті вступу Швеції та Фінляндії до НАТО. Проаналізовано роль нордичних країн у зміцненні безпеки північно-східного флангу Альянсу, а також окреслено напрями протидії новим викликам, зокрема в акваторії Балтійського моря.

Висновки. Активізація гібридної війни Російської Федерації в Північній Європі після 2022 р. є не лише реакцією на зміни в безпековій архітектурі Європи, але й елементом довгострокової стратегії, спрямованої на підірив єдності західних союзників та обмеження їхньої здатності до колективної оборони. Аналіз демонструє, що російська гібридна політика в Північній Європі спрямована на зниження рівня готовності нордичних держав до захисту державного суверенітету, створення умов для поступової дестабілізації держав регіону й ослаблення єдності євроатлантичного простору. У цьому контексті Росія використовує широкий спектр інструментів: диверсії проти підводної інфраструктури, втручання у виборчі процеси, ініціювання міграційних криз, дезінформаційні кампанії та глушіння сигналів GPS.

Ключові слова: нордичні країни, Північна Європа, регіональна система міжнародних відносин, зовнішньополітична стратегія, регіональна безпека, гібридна війна, державний суверенітет.

Вступ

Гібридні операції є одним із ключових інструментів дестабілізації держав у зовнішньополітичній стратегії Російської Федерації. Вони дозволяють державі-агресору обходити міжнародно-правові зобов'язання, посилювати економічний і політичний тиск, а також поступово й непомітно розширювати власний вплив. Успішна реалізація таких методів створює сприятливі умови для зміни безпеково-політичного статусу-кво без значних міжнародно-правових або економічних наслідків для самого агресора.

Від моменту проголошення незалежності у 1991 р. Україна систематично зазнавала гібридного впливу з боку Росії, що створило передумови для анексії Криму та окупації окремих районів Донецької та Луганської областей у 2014 р. Надалі ці процеси стали одним із факторів, що сприяли ескалації конфлікту та повномасштабному вторгненню у 2022 р.

Активізація воєнних дій в Україні суттєво трансформувала безпекове середовище Європи, що, зокрема, сприяло вступу Швеції та Фінляндії до Організації Північноатлантичного договору (НАТО). Зміна геополітичного статусу-кво у Північній Європі спричинила посилення гібридної активності Кремля в регіоні, основна мета якої залишається незмінною з часу окупації Криму – ослаблення позицій держав регіону шляхом підвищення рівня політичної та безпекової нестабільності. Характерною особливістю гібридних операцій, що здійснюються Російською Федерацією, є використання міжнародно-правової невизначеності, що перетворює регіон Північної Європи на свого роду "сіру зону".

Метою нашого дослідження є аналіз гібридної зовнішньополітичної діяльності Російської Федерації у регіоні Північної Європи після повномасштабного вторгнення в Україну, зокрема аналіз застосування новітніх і більш агресивних методів уведення гібридної війни.

Огляд літератури. На тлі ескалації гібридної активності на міжнародній арені спостерігається значне зростання інтересу наукової спільноти до поняття "сірої зони". Ключове значення для розуміння теоретичних засад концепту "сірої зони" мають праці Х. Йордана (Jordan, 2021), Д. Кермента і Д. Бело (Carment & Belo, 2020), а також Т. Азада (Azad et al., 2022), в яких здійснено спроби з'ясування основних переваг і механізмів експлуатації аспектів "сірої зони" у міждержавній конкуренції.

Ряд досліджень, присвячених операціоналізації поняття "сірої зони" у контексті гібридної війни Російської Федерації проти України, з'явилися і в українському науковому дискурсі. Серед вітчизняних науковців, які зробили вагомий внесок у розробку цієї проблематики, слід виокремити І. Грідіну та М. Булик (Грідіна, & Булик, 2019) та Б. Кормича (Кормич, 2022), які визначили особливості гібридної діяльності РФ крізь призму подій 2014 р., а саме періоду окупації Криму та окремих районів Донецької та Луганської областей, тобто територій, що прилягають безпосередньо до Азовського та Чорного морів.

Однак переважна концентрація вітчизняних досліджень певною мірою обмежує аналіз діяльності Росії у "сірій зоні" у ширшій площині протистоянням із країнами НАТО.

У нашому дослідженні буде проаналізовано динаміку та цілі гібридних операцій Російської Федерації в регіоні Північної Європи в період набуття Швецією й Фінляндією членства в НАТО. Крім того, буде здійснено оцінку актуальних загроз з боку Росії, а також заходів урядів нордичних і балтійських країн як на національному рівні, так і в рамках НАТО у відповідь на ці виклики, що дозволило окреслити ключові напрями можливої протидії з метою зміцнення безпеки північно-східного флангу Альянсу.

Важливу роль у підготовці нашого дослідження відіграли матеріали, підготовлені провідними міжнародними аналітичними центрами. Зокрема, було викорис-

© Сторожинецький Тарас, 2025

тано комплексне дослідження гібридних операцій Росії, проведене RAND Corporation (Connable et al., 2020); бібліотеку сучасних гібридних загроз, створену Center for Strategic and International Studies (CSIS, 2025); а також аналітичний звіт Atlantic Council щодо вразливості підводної інфраструктури (Paik, & Counter, 2024). Ці джерела дозволили сформулювати теоретичний та емпіричний контекст для аналізу гібридної діяльності Росії, окреслити типові інструменти й методи гібридних операцій, а також допомогли оцінити уразливість критичної інфраструктури, зокрема підводної.

Методи

Для дослідження російських гібридних загроз нордичним країнам нами було використано низку наукових методів, поєднання яких забезпечило комплексний підхід до вивчення безпеки нордичних країн в умовах гібридних загроз від Російської Федерації. Метод функціонального аналізу дозволив операціоналізувати поняття "сірої зони" і гібридної зовнішньополітичної діяльності для з'ясування стратегічних пріоритетів Росії, інструментів, які вона використовує для послаблення держав Північної Європи, а також шляхів протидії російським гібридним загрозам.

Для оцінки змін у гібридних підходах Росії до і після її повномасштабного вторгнення в Україну в 2022 р., а також для зіставлення різних наукових підходів до трактування та реалізації "сірої зони" застосовувався порівняльний метод. Додатково було здійснено аналіз відкритих джерел, державних документів і матеріалів аналітичних центрів для збору емпіричних даних і оцінок експертів щодо гібридної активності Росії в Північній Європі.

Результати

У сучасному науковому дискурсі концептуалізація терміну "сіра зона" залишається предметом активного обговорення. У контексті теоретичного осмислення феномена "сірої зони", Х. Йордан визначає її як "проміжний простір для конкуренції, яка ведеться у рамках конвенційних норм міждержавної політики, уникаючи прямої та тривалої збройної конфронтації. Стратегії, що використовуються, є багатомірними і синхронізованими, а їхня реалізація відбувається поступово, з метою досягнення довгострокових цілей" (Jordan, 2021, р. 4). Дослідник ідентифікує основні методи ведення гібридної війни у "сірій зоні", включаючи політичну дестабілізацію, економічний тиск, кібератаки, агресивну шпигунську діяльність, військовий вплив і введення прокси-війн тощо.

Маріупольські дослідники І. Грідіна та М. Булик пропонують більш стисле, проте не менш релевантне визначення "сірої зони" як стану "ні війни, ні миру" (Грідіна, & Булик, 2019, с. 11). Автори трактують це поняття як процес, у якому держава-агресор чинить систематичний тиск та вплив, використовуючи цілу низку неформальних інструментів. Серед них: економічна експансія, інформаційні та психологічні операції, діяльність підконтрольних неурядових організацій, а також маскуваність політичного впливу під "гуманітарні" ініціативи та просування власних нарративів. Це призводить до дестабілізації, підриву довіри до державних інституцій і поступового послаблення суверенітету без прямої військової агресії.

На думку Д. Кермента та Д. Бело, унікальність "сірої зони" полягає у наявності значного поля правової невизначеності (Cargment, & Belo, 2020, р. 24). Як наслідок, гібридна війна, що характеризується поступовістю й багатомірністю, надає можливість агресору уникати правової відповідальності. Ця невизначеність виникає

через те, що гібридні дії часто не досягають порогу, необхідного для активації механізмів міжнародного права, призначених для регулювання конвенційних конфліктів. Відповідно, підривна діяльність держав у "сірій зоні" є складною для доведення, особливо у випадках залучення приватних осіб, що діють поза межами офіційних державних структур. Цей фактор ускладнює встановлення прямого зв'язку між державою та її підривними діями, що дозволяє агресорам діяти з відносною безкарністю.

Підтвердженням концептуальних положень Д. Кермента та Д. Бело є висновок одеського правника-міжнародника Б. Кормича, який, досліджуючи морську "сіру зону", визначив її як територію, що перебуває поза межами юрисдикції будь-якої прибережної держави (Кормич, 2022, с. 140).

Підсумовуючи наявні підходи до формулювання поняття "сірої зони", пропонуємо власне визначення цього терміну. На нашу думку, "сіра зона" – це фізичний або цифровий простір, у якому відбувається асиметричне, неконвенційне протистояння, спрямоване на поступовий підрив усталеного безпекового порядку в регіоні або державі. Його головною метою є посилення геополітичних і геоекономічних позицій держави-ініціатора з метою здобуття переваги перед можливим відкритим (конвенційним) конфліктом. Особливістю такого простору є невизначеність правового статусу, розмитість меж між миром та війною, а також широке застосування непрямих, нелінійних і часто безпрецедентних методів впливу – від кібератак і дезінформації до економічного тиску та викрадення посередників, зокрема недержавних акторів.

Однією із ключових цілей ведення гібридної війни є встановлення "червоних ліній" противника. Держава-агресор, застосовуючи стратегію контрольованої ескалації, прагне змінити суспільне сприйняття потенційного casus belli у ворожій державі, поступово легітимізуючи раніше неприйнятні дії, що можуть призвести до збройного опору (Azad et al., 2022, р. 87).

Типовим прагненням агресора є одностороння зміна державних кордонів із сусідньою державою. Однак подібний акт є порушенням державного суверенітету, що спонукає потерпілу державу до оперативної мобілізації суспільної уваги та реалізації заходів, спрямованих на збереження територіальної цілісності. З метою уникнення активації захисної реакції, гібридні операції виступають логічним механізмом в арсеналі держави-агресора, яка прагне посилити власний вплив на інші держави. Незважаючи на те, що гібридні операції проводяться у вимірі "сірої зони", вони дозволяють агресору розмивати сприйняття державного суверенітету потерпілої країни. Неможливість адекватної протидії призводить до ерозії суверенітету потерпілої держави, що сприяє подальшій ескалації агресивних дій з боку агресора. Втручання у виборчі процеси, кібератаки і проведення військових маневрів поблизу кордонів стають інструментами для притуплення інстинкту самооборони у суспільстві та створюють сприятливі умови для ворожої експансії.

Історично Російська Федерація активно використовує правову невизначеність "сірої зони" для здійснення гібридних операцій. Згідно з дослідженням аналітичного інституту RAND, події періоду холодної війни можна класифікувати як конфлікт у межах "сірої зони" (Connable et al., 2020, р. 18). Таким чином, сучасна російська стратегія гібридної війни не є принципово новим явищем, а радше модифіковану адаптацією раніше застосовуваних методів з урахуванням сучасного безпекового середовища. Визначити сьогоднішній

офіційний статус гібридної війни та "сірої зони" у російській воєнній доктрині є складним завданням через відсутність офіційних нормативно-правових актів, що регламентують використання цих стратегій.

Одним із небагатьох джерел, яке може служити для аналізу російського підходу до гібридної війни, є т. зв. *доктрина Примакова*, яка містить ключові положення щодо застосування гібридної війни в російській стратегії та відображає концептуальне бачення військово-політичного керівництва. Центральною тезою цієї концепції є взаємопов'язаність інформаційно-психологічних операцій, політичного тиску, економічного й енергетичного шантажу з військовими засобами, що використовується для досягнення стратегічних цілей (Rumer, 2019).

З початком активної фази російсько-української війни у 2022 р. гібридні операції проти України трансформуються з основного інструменту впливу на допоміжний, що обумовлено зміною характеру конфлікту. Підтримка офіційного Києва з боку європейських держав стала основною причиною переорієнтації гібридної активності Російської Федерації з українського на європейський напрямок. Зокрема, країни Північної Європи стають ключовими об'єктами російського впливу, що зумовлено розширенням НАТО за рахунок Фінляндії та Швеції та, як наслідок, посиленням позицій Альянсу в Арктичному й Балтійському регіонах.

Трансформація безпекового ландшафту вимагає від Російської Федерації застосування асиметричних, гібридних заходів, спрямованих на дестабілізацію внутрішньополітичної ситуації у державах регіону та міжнародно-політичної ситуації загалом. Стратегічною метою зазначеної діяльності є підірив єдності НАТО та послаблення потенціалу організації у забезпеченні безпеки нордичних держав і країн Балтії (EBU Investigative Journalism Network, 2025).

Інтеграція нордичних держав до Північноатлантичного альянсу спричинила значне ускладнення операційної діяльності військово-морських сил Російської Федерації в акваторії Балтійського моря. Нездатність запобігти процесу розширення безпекової організації призвела до активізації гібридних дій Кремля проти держав регіону. За даними Центру стратегічних і міжнародних досліджень (CSIS), після розгортання бойових дій між Україною та Російською Федерацією було зафіксовано суттєве зростання інтенсивності кібератак з боку Російської Федерації (CSIS, 2025).

Аналіз звітів CSIS показує, що кібероперації Кремля, спрямовані проти нордичних і балтійських країн, переважно націлені на критичну інфраструктуру. Зокрема, систематично атакуються об'єкти енергетичного сектору, транспортно-логістичні компанії, відповідальні за безперервне функціонування залізничного та авіаційного транспорту, а також системи державних органів. Крім того, спостерігається тенденція до збільшення кількості атак, пов'язаних із несанкціонованим отриманням персональних даних громадян зазначених держав і втручанням у системи електронного голосування.

Окрім кібератак, Російська Федерація активно застосовує міграційний фактор як інструмент дестабілізації сусідніх держав. Кремль організовує міграційні потоки осіб із зон затяжних конфліктів і гуманітарних криз, використовуючи наратив про спрощену еміграцію до країн ЄС, щоб штучно збільшити навантаження на пункти пропуску на зовнішніх кордонах ЄС, і здійснюючи, таким чином, гібридні диверсії (Kaszmarek, 2024). Результатом таких дій є ескалація напруженості в прикордонних регіонах, що має на меті посилення

евроскептичних настроїв у рамках ЄС шляхом експлуатації ізоляціоністських тенденцій у державах-членах. Особливо активно ця стратегія застосовувалася Російською Федерацією на кордонах з Республікою Польща та Фінляндською Республікою. У відповідь на це Фінляндія, яка має один із найпротяжніших сухопутних кордонів з Росією, удалася до тимчасового припинення функціонування власних пунктів пропуску на російсько-фінському кордоні, що в перспективі надає Кремлю можливість для легітимізації посилення агресивної риторики з обвинуваченнями нордичної держави в недружніх діях щодо РФ.

Поряд з такими стандартними гібридними тактиками, як кібератаки і створення штучних міграційних криз, Російська Федерація вдається до інноваційних операцій, спрямованих на підірив безпеки держав-членів НАТО та Європейського Союзу. До таких належать диверсії проти підводної інфраструктури, що набувають ознак систематичності в рамках операцій, здійснюваних у "сірій зоні". Пошкодження підводних кабелів зв'язку, зокрема C-Lion 1 та Estlink 2, засвідчило стратегію з руйнування підводної інфраструктури як нового елементу в арсеналі гібридних операцій РФ (Kirby, 2024).

Специфіка ефективного застосування цієї гібридної компоненти полягає у використанні Російською Федерацією приватних морських суден, що ускладнює встановлення відповідальності держави-замовника (Buchholz, 2025). Крім того, наявна проблема правового регулювання, яке покладає відповідальність за безпеку зазначених кабелів на телекомунікаційні компанії (Paik, & Counter, 2024).

Таким чином, використання приватних суден дозволяє державі-замовнику уникати прямої відповідальності, що відповідає стратегії діяльності РФ у "сірій зоні". У цих умовах початковим етапом ефективної протидії подібним диверсіям може бути оновлення міжнародно-правових статутів і конвенцій, спрямованих на посилення гарантій безпеки підводної інфраструктури. Серед потенційних удосконалень можна виокремити: визначення спеціального правового статусу таких об'єктів; розроблення чітких механізмів реагування на інциденти; установлення процедур притягнення до відповідальності суб'єктів, причетних до їх пошкодження.

Проте, незважаючи на оновлення правових аспектів, проблема безпосереднього гарантування безпеки підводної інфраструктури на морських територіях залишається актуальною. Збільшення патрулювання, посилення контролю за переміщенням суден, а також застосування сучасних технологій моніторингу, зокрема супутникового й підводного спостереження, можуть служити ефективними засобами захисту підводних комунікацій у Балтійському морі. Водночас практична реалізація таких заходів у відкритому океані викликає сумніви через значні територіальні масштаби, обмеженість ресурсів і складність забезпечення постійного моніторингу.

Серед найагресивніших форм діяльності Росії у "сірій зоні" Північної Європи є спроби змінити морські кордони з Естонією, Фінляндією та Литвою. Зокрема, на офіційному вебсайті Міністерства оборони Російської Федерації було опубліковано звіт, що містив інформацію про плани щодо оновлення географічних координат початкових точок, які визначають лінію розмежування територіальних вод у Балтійському морі (Bornio, & Szacawa, 2024). Зазначені дії передбачали розширення територіальних вод Калінінградської області та у Фінській затоці, що фактично означало зазіхання на територіальні води Фінляндії, Естонії та Латвії.

Після широкого розголосу звіт було негайно видалено, а у Державній думі Російської Федерації пояснили це необхідністю доопрацювання проєкту. Паралельно з цим, Російська Федерація вдалася до поступової реалізації свого плану шляхом одностороннього демонтажу морських буїв у річці Нарва, які позначали взаємозв'язане територіальне розмежування між Естонією та Росією (Wright, 2024). Такі дії спрямовуються на визначення оперативної глибини "сірої зони" у Балтійському морі та є прикладом застосування тактики "повзучої" агресії з метою визначення "червоних ліній" Північно-атлантичного Альянсу.

Російська Федерація активно використовує технології радіоелектронної боротьби в контексті гібридних операцій, включаючи глушіння (jamming) сигналів глобальної системи позиціонування (GPS) з метою створення перешкод для їхніх приймачів. Крім того, зафіксовано інциденти спуфінгу (spoofing) GPS-сигналів, що передбачає навмисну передачу фальсифікованих сигналів, які імітують сигнали супутників, уводячи в оману навігаційні системи (Pirtti, & Yüce, 2022, p. 2).

Перші документально підтвержені випадки подібної діяльності були зафіксовані під час військових навчань "Запад-2021", що призвело до тимчасових збоїв у функціонуванні GPS на території Королівства Норвегія та Фінляндської Республіки (Pirtti, & Yüce, 2022, p. 2). У період повномасштабного вторгнення РФ в Україну аналогічні епізоди спостерігалися в Естонській Республіці та Латвійській Республіці (Waterman, 2024).

Основна загроза полягає у потенційно незворотних наслідках глушіння GPS, особливо для авіаційної галузі, яка широко застосовує ці сигнали для навігації й забезпечення безпеки польотів. Зокрема, під час проведення заходів із глушіння GPS на території Російської Федерації, фінська авіаційна компанія Finnair була змушена призупинити виконання авіарейсів до естонського міста Тарту (Waterman, 2024). Ураховуючи критичне значення GPS-зв'язку для безпечного здійснення посадки повітряного судна на злітно-посадкову смугу аеропорту, компанією було прийнято рішення про повернення літаків до Гельсінкі. Таким чином, спостерігається проблема транскордонного впливу операцій радіоелектронної боротьби. Навіть за умови ненавмисного застосування систем глушіння GPS, ці операції мають масштабний характер і не обмежуються державними кордонами, що надає Кремлю можливість для дипломатичного маневрування та потенційного уникнення прямої юридичної відповідальності за наслідки таких дій, що узгоджується з концепцією діяльності у "сірій зоні".

Дискусія і висновки

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що "сіра зона" залишається ключовим оперативним простором у стратегії Російської Федерації, спрямованій на дестабілізацію Північної Європи та послаблення позицій НАТО. З моменту повномасштабного вторгнення в Україну у 2022 р., поряд із традиційними гібридними тактиками, такими як кібератаки та інформаційні кампанії, Росія демонструє еволюцію своїх методів, удаючись до більш агресивних і безпрецедентних дій.

Показовими прикладами такої ескалації є руйнування підводної інфраструктури, спроби зміни морських кордонів і систематичне глушіння GPS-сигналів. Ці дії, здійснювані в умовах правової невизначеності та часто із залученням недержавних акторів, дозволяють Росії уникати прямої відповідальності та створюють значні виклики для безпеки держав Північної Європи.

Російська зовнішньополітична діяльність у "сірій зоні" Північної Європи є не лише інструментом для досягнення тактичних переваг, але й стратегічним механізмом для визначення ступеня готовності нордичних держав до захисту власного суверенітету й поступового притуплення їхньої уваги до російських агресивних кроків, кількість яких постійно збільшується, а нахабство – посилюється.

У відповідь на виклики, пов'язані з гібридними загрозами, країни регіону формують спільний комплекс заходів протидії. Це включає інтенсифікацію співпраці з НАТО у моніторингу критичної морської інфраструктури, посилення кіберзахисту й підвищення загальної стійкості до дестабілізації.

Проте для ефективної довгострокової протидії НАТО потребує створення уніфікованої доктрини, яка б визначала функціонал блоку у виявленні, стримуванні та ліквідації наслідків подібних атак. Однією з перших ініціатив у цьому контексті стала операція НАТО "Baltic Sentry", розпочата в січні 2025 р. для захисту підводної інфраструктури Балтійського моря. Операція є реакцією на численні випадки пошкодження кабелів зв'язку, трубопроводів та інших інфраструктурних об'єктів, імовірно скоєні в рамках гібридних операцій з боку РФ. Її ключовим завданням є пошук спільного підходу до протидії підривної діяльності Російської Федерації у Балтійському морі та розширення можливостей моніторингу, зокрема через розгортання мобільних багатопільових катерів.

Водночас лише створення спільного плану дій у вигляді багатосторонньої конвенції дозволить державам ефективно протистояти кібернетичним, інформаційним та економічним загрозам з боку Російської Федерації. У результаті цього процесу держави Північної Європи мають можливість посісти провідну роль у забезпеченні технологічної та військової переваги над Росією в Балтійському регіоні, а отже, забезпечити посилення північно-східного флангу НАТО.

Джерела фінансування. Це дослідження не отримало жодного гранту від фінансової установи в державному, комерційному або некомерційному секторах.

Список використаних джерел

- Грідіна, І. М., & Булик, М. В. (2019). "Сіра зона" як інструмент гібридної війни Російської Федерації проти України. У *Challenges of hybrid war: information dimension* (с. 10–15). Маріупольський державний університет.
- Кормич, Б. А. (2022). Концепція морської "сірої зони" та ситуація у Чорному та Азовському морях після незаконної анексії Криму. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття*, 140–143.
- Azad, T. M., Haider, M. W., & Sadiq, M. S. (2022). Understanding gray zone warfare from multiple perspectives. *World Affairs*, 186, 81–104. <https://doi.org/10.1177/00438200221141101>
- Bornio, J., & Szacawa, D. (2024). Finland's response to the Russian Federation's provocations regarding the change of maritime borders in the Baltic Sea. *IES Commentaries*, 3, 1135. <https://ies.lublin.pl/en/comments/finlands-response-to-the-russian-federations-provocations/>
- Carment, D., & Belo, D. (2020). Gray-zone conflict management: Theory, evidence, and challenges. *The Air Force Journal of European, Middle Eastern, & African Affairs*, 2(2), 21–41.
- Center for Strategic and International Studies. (2025, March 10). *Significant cyber incidents since 2006*. https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/2025-02/250210_Cyber_Events.pdf
- Connable, B., Young, S., Pezard, S., Radin, A., Cohen, R. S., Migacheva, K., & Sladden, J. (2020). *Russia's hostile measures: Combating Russian gray zone aggression against NATO in the contact, blunt, and surge layers of competition*. RAND Corporation. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2539.html
- EBU Investigative Journalism Network. (2025, March 12). *Playing with fire: Are Russia's hybrid attacks the new European war?* Eurovision News. <https://investigations.news-exchange.ebu.ch/playing-with-fire-are-russias-hybrid-attacks-the-new-european-war>

Estonia says Russia removed navigation buoys on border river. (2024, May 23). Reuters. <https://www.reuters.com/world/europe/estonia-says-russia-removed-navigation-buoys-border-river-2024-05-23/>

Jordan, J. (2021). International competition below the threshold of war: Toward a theory of gray zone conflict. *Journal of Strategic Security*, 14(1), 26–50. <https://doi.org/10.5038/1944-0472.14.1.1836>

Kaczmarek, K. (2024). Russia's weaponized migration: Analysing its impact on Finnish-Russian border security. *Defence Science Review*, 55–62.

Kirby, P. (2024, December 27). *Estonia navy to protect undersea power link after main cable damaged*. BBC News. <https://www.bbc.com/news/articles/c1elq7lx9qdo>

Paik, A., & Counter, J. (2024, January 25). *International law doesn't adequately protect undersea cables. That must change*. Atlantic Council. <https://www.atlanticcouncil.org/content-series/hybrid-warfare-project/international-law-doesnt-adequately-protect-undersea-cables-that-must-change/>

Pirti, A., & Yucel, M. A. (2022). *The impact of Russian on GPS signal jamming in the Scandinavian region*. Research Square. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-1856904/v1>

Rumer, E. (2019). *The Primakov (not Gerasimov) doctrine in action*. Carnegie Endowment for International Peace. <https://carnegieendowment.org/2019/06/05/primakov-not-gerasimov-doctrine-in-action-pub-79254>

Waterman, S. (2024, July 10). Russian jamming is wreaking havoc on GPS in Eastern Europe. But is it hybrid warfare? *Air & Space Forces Magazine*. <https://www.airandspaceforces.com/russian-gps-jamming-nato-ukraine/>

Wright, G. (2024, May 24). *Russia's removal of border markers 'unacceptable' – EU*. BBC News. <https://www.bbc.com/news/articles/c899844ypj2o>

References

Azad, T. M., Haider, M. W., & Sadiq, M. S. (2022). Understanding gray zone warfare from multiple perspectives. *World Affairs*, 186, 81–104. <https://doi.org/10.1177/00438200221141101>

Bornio, J., & Szacawa, D. (2024). Finland's response to the Russian Federation's provocations regarding the change of maritime borders in the Baltic Sea. *IES Commentaries*, 3, 1135. <https://ies.lublin.pl/en/comments/finlands-response-to-the-russian-federations-provocations/>

Carment, D., & Belo, D. (2020). Gray-zone conflict management: Theory, evidence, and challenges. *The Air Force Journal of European, Middle Eastern, & African Affairs*, 2(2), 21–41.

Center for Strategic and International Studies. (2025, March 10). *Significant cyber incidents since 2006*. https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/2025-02/250210_Cyber_Events.pdf

Connable, B., Young, S., Pezard, S., Radin, A., Cohen, R. S., Migacheva, K., & Sladden, J. (2020). *Russia's hostile measures: Combating Russian gray zone aggression against NATO in the contact, blunt, and*

surge layers of competition. RAND Corporation. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2539.html

EBU Investigative Journalism Network. (2025, March 12). *Playing with fire: Are Russia's hybrid attacks the new European war?* Eurovision News. <https://investigations.news-exchange.ebu.ch/playing-with-fire-are-russias-hybrid-attacks-the-new-european-war>

Estonia says Russia removed navigation buoys on border river. (2024, May 23). Reuters. <https://www.reuters.com/world/europe/estonia-says-russia-removed-navigation-buoys-border-river-2024-05-23/>

Hridina, I. M., & Bulyk, M. V. (2019). "Gray zone" as an instrument of hybrid warfare of the Russian Federation against Ukraine. In *Challenges of hybrid war: information dimension* (pp. 10–15). Mariupol State University [in Ukrainian].

Jordan, J. (2021). International competition below the threshold of war: Toward a theory of gray zone conflict. *Journal of Strategic Security*, 14(1), 26–50. <https://doi.org/10.5038/1944-0472.14.1.1836>

Kaczmarek, K. (2024). *Russia's weaponized migration: Analysing its impact on Finnish-Russian border security*. *Defence Science Review*, 55–62.

Kirby, P. (2024, December 27). *Estonia navy to protect undersea power link after main cable damaged*. BBC News. <https://www.bbc.com/news/articles/c1elq7lx9qdo>

Kormykh, B. A. (2022). The concept of the maritime "gray zone" and the situation in the Black and Azov Seas after the illegal annexation of Crimea. *European Choice of Ukraine, Development of Science and National Security in the Realities of Large-Scale Military Aggression and Global Challenges of the 21st Century*, 140–143. [in Ukrainian]

Paik, A., & Counter, J. (2024, January 25). *International law doesn't adequately protect undersea cables. That must change*. Atlantic Council. <https://www.atlanticcouncil.org/content-series/hybrid-warfare-project/international-law-doesnt-adequately-protect-undersea-cables-that-must-change/>

Pirti, A., & Yucel, M. A. (2022). *The impact of Russian on GPS signal jamming in the Scandinavian region*. Research Square. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-1856904/v1>

Rumer, E. (2019). *The Primakov (not Gerasimov) doctrine in action*. Carnegie Endowment for International Peace. <https://carnegieendowment.org/2019/06/05/primakov-not-gerasimov-doctrine-in-action-pub-79254>

Waterman, S. (2024, July 10). Russian jamming is wreaking havoc on GPS in Eastern Europe. But is it hybrid warfare? *Air & Space Forces Magazine*. <https://www.airandspaceforces.com/russian-gps-jamming-nato-ukraine/>

Wright, G. (2024, May 24). *Russia's removal of border markers 'unacceptable' – EU*. BBC News. <https://www.bbc.com/news/articles/c899844ypj2o>

Отримано редакцією журналу / Received: 30.07.25

Прорецензовано / Revised: 10.08.25

Схвалено до друку / Accepted: 23.12.25

Taras STOROZHNETSKYI, PhD Student

ORCID ID: 0009-0003-9077-6725

e-mail: t.storozhnytskyi@gmail.com

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE SECURITY OF THE NORDIC STATES UNDER THE RUSSIAN HYBRID THREATS

Background. *The Russian Federation's full-scale invasion of Ukraine in 2022 marked a critical turning point in the European security landscape, prompting Sweden and Finland to abandon their longstanding policies of neutrality in favor of accession to the North Atlantic Treaty Organization (NATO). This strategic realignment has been accompanied by a notable intensification of Russian hybrid activity in Northern Europe. The resulting transformation of the regional security status quo presents NATO with novel challenges, underscoring the imperative for enhanced coordination mechanisms and deeper integration of the Nordic states into the Alliance's strategic framework.*

Methods. *The study employs a functional analysis to assess the implications of Russian hybrid operations for the Northern European states, a comparative method to synthesize and contrast the existing scholarly interpretations, and an examination of open-source materials and statistical data to construct an empirical basis for evaluating the scope and impact of Russian hybrid influence in the region.*

Results. *The analysis delineates the evolving patterns and strategic objectives of Russian hybrid activities in Northern Europe following Sweden's and Finland's NATO accession. It further evaluates the Nordic states' role in reinforcing the security architecture of NATO's northeastern flank and identifies the key domains of vulnerability and potential countermeasures, with particular emphasis on the Baltic Sea region.*

Conclusions. *The escalation of Russian hybrid warfare in Northern Europe post-2022 is not merely a reactive measure to geopolitical shifts but constitutes a calculated element of a broader long-term strategy aimed at undermining the Euro-Atlantic unity and degrading the collective defense capacity of NATO. The study finds that Russian hybrid operations seek to erode the political and military readiness of Nordic states, foster gradual regional destabilization, and weaken the cohesion of the transatlantic alliance. Instruments employed in such strategy include the critical undersea infrastructure sabotage, electoral interference, migration crises orchestration, disinformation campaigns, and the GPS signals jamming.*

Keywords: *Nordic countries, Northern Europe, regional system of international relations, foreign policy strategy, regional security, hybrid warfare, state sovereignty.*

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.